

MONIKA KOZIEŁ*

Dostępność piesza i samochodem do terenów zieleni urządzonej w gminie Uniejów

STRESZCZENIE | W artykule dokonano oceny dostępności pieszej i samochodem do terenów zieleni urządzonej w gminie Uniejów. Przedstawiono powierzchnię budynków mieszkalnych na obszarach wyznaczonych za pomocą izochron: 0–5 minut, 5–10 minut oraz 10–15 minut od terenów zieleni urządzonej. W tym celu wykorzystano dane pochodzące z Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT) oraz OpenStreetMap (OSM). Najlepsza dostępność piesza oraz samochodem do badanych obszarów zieleni urządzonej występuje w mieście Uniejów. Najślabszą dostępność pieszą i samochodem do terenów zieleni urządzonej mają mieszkańcy północnej i zachodniej części gminy Uniejów. Analizy te są bardzo ważne, ponieważ dostępność do terenów zieleni urządzonej odgrywa kluczową rolę w życiu każdego człowieka.

SŁOWA KLUCZOWE | tereny zieleni urządzonej, gmina Uniejów, dostępność transportowa

Pedestrian and Car Accessibility to Amenity Green Areas in the Municipality of Uniejów

SUMMARY | This paper assesses the accessibility of amenity green areas in the municipality of Uniejów by foot and car. The area of residential buildings within 5, 10, and 15 minutes of the green areas is presented. The Database of Topographic Objects (BDOT) and OpenStreetMap (OSM) were employed to obtain the requisite data. The town of Uniejów exhibited the most optimal accessibility on foot and by car to the surveyed green space areas. Conversely, the northern and western parts of the Uniejów municipality exhibited the least optimal accessibility on foot and by car

* Monika Kozieł, mgr, absolwent Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego; e-mail: monikakoziel93@gmail.com

to the managed green areas. These analyses are of great importance, as accessibility to areas of managed greenery plays a pivotal role in the lives of all.

KEYWORDS | amenity green areas, the Uniejów commune, transport accessibility

Wprowadzenie

Podjmując tematykę terenów zieleni, na wstępie należy je zdefiniować. Podstawowym dokumentem charakteryzującym „tereny zieleni” jest ustawa o ochronie przyrody, która to określa je jako

tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym¹.

Tereny zieleni, tworząc pewien system przyrodniczy, są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania miast i wsi. Mają one istotne znaczenie dla jakości życia mieszkańców, wpływając korzystnie na ich zdrowie psychiczne oraz fizyczne².

Jedną z klasyfikacji terenów zieleni jest ich podział pod względem sposobu powstania na zieleń naturalną i zaprojektowaną (urządzoną). Do naturalnej zieleni zaliczane są lasy, łąki, zieleń przy zbiornikach wodnych oraz izolacyjna. Natomiast do zieleni zaprojektowanej wlicza się zieleńce, parki, zieleń uliczną, cmentarze, ogródki działkowe, trawniki, klomby, bulwary³.

Dostęp do terenów zieleni odgrywa szczególnie ważną rolę w życiu każdego człowieka, podnosząc standard życia. Daje możliwości wypoczynku i rekreacji, wpływa także na estetykę i prestiż lokalizacji⁴.

1 Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, DzU z 2023 r., poz. 1336 z późn. zm.

2 B. Korwel-Lejkowska, E. Topa, *Dostępność parków miejskich jako elementów zielonej infrastruktury w Gdańsku*, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” 2017, nr 37, s. 65.

3 A. Chojecka, *Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego*, „Rynek – Społeczeństwo – Kultura” 2014, nr 1(9), s. 52–53.

4 M. Szczepańska, B. Maćkiewicz, A. Dziewiatowska, *Tereny zieleni a ceny nieruchomości mieszkaniowych w Poznaniu*, „Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN” 2017, nr 266, s. 144.

W artykule badaniem objęto tereny zieleni urządzonej (zaprojektowanej). Zgodnie ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Uniejów*⁵ do terenów zieleni urządzonej w gminie Uniejów zaliczamy: parki, cmentarze, tereny sportowe oraz rodzinne ogrody działkowe.

Parki występują w strukturze wszystkich miast. Pod względem funkcji użytkowane są głównie jako tereny wypoczynkowe. Pełnią one również funkcje dydaktyczno-wychowawcze, a także pomagają w nawiązywaniu kontaktów społecznych. Cmentarze należą do wyjątkowych form zieleni wykazujących odmienne funkcje. Z uwagi na różnorodne znaczenie (społeczne, wychowawcze, estetyczne, dydaktyczne, krajobrazowe) stanowią jedno z najczęściej odwiedzanych obszarów zieleni⁶.

Na definicję terenów sportowo-rekreacyjnych składają się dwa terminy. Pierwszym z nich jest rekreacja, która pojmowana jest jako działania i zachowania podejmowane przez jednostkę dla przyjemności lub pożytku własnego. Nieodłącznym elementem terenów sportowo-rekreacyjnych są obiekty wykorzystywane w celu prowadzenia aktywności sportowej. Do zaspokojenia wymienionych potrzeb tworzone są specjalnie zaprojektowane obiekty sportowo-rekreacyjne⁷.

Rodzinne ogrody działkowe (ROD) definiowane są jako „wydzielony obszar lub obszary przeznaczone na cele rodzinnych ogrodów działkowych, składające się z działek i terenu ogólnego, służące do wspólnego korzystania przez działkowców, wyposażone w infrastrukturę ogrodową”⁸. Do głównych funkcji ROD zalicza się zaspokojenie potrzeb wypoczynkowych i rekreacyjnych, poprawę warunków socjalnych użytkowników, integrację społeczną, a także ochronę środowiska⁹.

5 *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Uniejów*, Uniejów 2009.

6 A. Niewiadomski, *Struktura i znaczenie terenów zieleni w Łodzi na tle dużych ośrodków miejskich w Polsce*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Geographica Physica” 2013, nr 12, s. 33–47.

7 M. Grabski, Z. Podgórski, D. Brykała, *Obiekty sportowo-rekreacyjne jako składniki krajobrazu kulturowego miasta Włocławek na początku XXI wieku*, „Journal of Health Science” 2013, nr 3(15), s. 182–183.

8 *Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych*, DzU z 2021 r., poz. 1073.

9 A. Pawlikowska-Piechotka, *Rodzinne ogrody działkowe w Warszawie. Tradycja i współczesność*, „MAZOWSZE Studia Regionalne” 2019, t. 29, s. 67–79.

Należy wskazać, że na terenie gminy Uniejów nie zostały przeprowadzone badania w zakresie dostępności do terenów zieleni urządzonej. Dla tego obszaru wykonywane już były analizy dostępności transportowej, jednak obejmowały one inny zakres. Badania te przeprowadzono w zakresie dostępności kościołów parafialnych¹⁰, dostępności pieszej, rowerowej i samochodowej do bibliotek w powiecie poddębickim¹¹, a także dostępności straży pożarnych do potencjalnych miejsc interwencji w powiecie poddębickim¹².

Rozważaniami na temat dostępności terenów zieleni zajmowali się m.in.: A. Bochenek i T. Jasiński¹³, D. Prączyńska i Ł. Śmielak¹⁴, M. Borowska-Stefańska i S. Wiśniewski¹⁵, B. Korwel-Lejkowska i E. Topa (2017)¹⁶, I. Durecka¹⁷, natomiast w kontekście zieleni urządzonej swoje rozważania prowadzili m.in. J. Bieroński¹⁸ i A. Dyraga¹⁹.

Za cel artykułu przyjęto ocenę dostępności pieszej i samochodowej do terenów zieleni urządzonej w gminie Uniejów.

-
- 10 P. Kurzyk, *Dostępność kościołów parafialnych dekanatu uniejowskiego w świetle transportu indywidualnego*, „Biuletyn Uniejowski” 2021, t. 10, s. 201–218.
- 11 P. Sapińska, *Dostępność piesza, rowerowa i samochodowa do bibliotek w powiecie poddębickim*, „Biuletyn Uniejowski” 2020, t. 9, s. 93–109.
- 12 M. Borowska-Stefańska, S. Wiśniewski, *Dostępność straży pożarnych do miejsc potencjalnych interwencji w powiecie poddębickim*, „Biuletyn Uniejowski” 2017, t. 6, s. 189–206.
- 13 A. Bochenek, T. Jasiński, *Zastosowanie algorytmu Woronoja do określenia dostępności terenów zieleni w wybranych, dużych miastach Europy*, [w:] J. Liro, M. Liro, P. Krąż (red.), *Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii*, t. 3, Kraków 2015, s. 17–27.
- 14 D. Prączyńska, Ł. Śmielak, *Rozmieszczenie przestrzenne terenów zieleni miejskiej w Słupsku*, „Słupskie Prace Geograficzne” 2009, nr 6, s. 207–214.
- 15 M. Borowska-Stefańska, S. Wiśniewski, *Pedestrian accessibility to parks in Łódź*, „Studia Miejskie” 2017, nr 7, s. 39–50; M. Borowska-Stefańska, S. Wiśniewski, *Dostępność łódzkich parków w świetle transportu indywidualnego, zbiorowego i rowerowego*, „Przegląd Komunikacyjny” 2018, nr 2, s. 9–16.
- 16 B. Korwel-Lejkowska, E. Topa, *op. cit.*, s. 63–75.
- 17 I. Durecka, *Parki jako element struktury przestrzennej miast Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego*, praca doktorska, maszynopis, Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2017.
- 18 J. Bieroński, *Problem zieleni urządzonej w pasach drogowych w Polsce*, „Problemy Ekologii Krajobrazu” 2005, t. 17, s. 194–204.
- 19 A. Dyraga, *Kierunki przekształceń przemysłowych terenów zieleni urządzonej w Katowicach*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Architektura” 2012, z. 51, s. 107–115.

Metodologia

Dostępność jest jednym z podstawowych pojęć z zakresu nauk społecznych. Definiowana jest jako zdolność do powstania relacji między więcej niż jednym elementem zbioru. Na podstawie wcześniejszych założeń można zidentyfikować dwie istotne cechy dotyczące dostępności. Pierwszą z nich jest istnienie minimum dwóch elementów w przestrzeni społeczno-gospodarczej, oddziałujących na siebie jednostronnie bądź obustronnie. Drugą cechą jest obecność środków komunikacji, które przełamują opory wynikające z różnorodnych barier, np. przyrodniczych, społeczno-ekonomicznych czy politycznych²⁰.

W niniejszym opracowaniu przeanalizowano czas dojścia pieszego do terenów zieleni urządzonej, zlokalizowanych na obszarze gminy Uniejów (człowiek porusza się średnio 4,8 km/h²¹), oraz dojazdu samochodem. Na potrzeby badania wykorzystano zasoby OpenStreetMap (OSM)²². Drogi wprowadzono do bazy jako liniowe. Przy obliczeniach czasu przejazdu przyjęto dopuszczalne prędkości przejazdowe w zależności od kategorii dróg (tab. 1), co wielokrotnie było wykorzystywane w literaturze m.in. przez M. Borowską-Stefańską²³, S. Wiśniewskiego, M. Kowalskiego. Następnie przy pomocy programu GIS wyeksportowano drogi, po czym wykonano obliczenia przy użyciu narzędzia do analiz sieciowych. Wynikiem analiz było przedstawienie powierzchni zabudowy mieszkaniowej w izochronach 0–5 minut; 5–10 minut oraz 10–15 minut od terenów zieleni urządzonej, zarówno w odniesieniu do dostępności pieszej, jak i samochodowej. W tym celu wykorzystano dane pochodzące z Bazy Danych Obiektów Topograficznych.

20 T. Komornicki, P. Śleszyński, P. Rosik, W. Pomianowski, *Dostępność przestrzenna jako przesłanka kształtowania polskiej polityki transportowej*, „Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN” 2010, nr 241, s. 16, 19.

21 J. Gadziński, M. Beim, *Dostępność przestrzenna lokalnego transportu publicznego w Poznaniu*, „Transport Miejski i Regionalny” 2009, t. 5, s. 10–16.

22 M. Borowska-Stefańska, M. Wojtczak, *Dostępność piesza i transportem indywidualnym do parków w Turku i Koninie*, „Biuletyn Uniejowski” 2019, t. 8, s. 164.

23 M. Borowska-Stefańska, *Dostępność transportowa od straży pożarnych do obiektów społecznych zlokalizowanych na terenach zagrożonych powodzią w województwie łódzkim z wykorzystaniem analiz sieciowych*, „Transport Miejski i Regionalny” 2016, nr 3, s. 28–32.

Tab. 1. Klasyfikacja dróg w OpenStreetMaps wraz z maksymalnymi prędkościami przejazdowymi

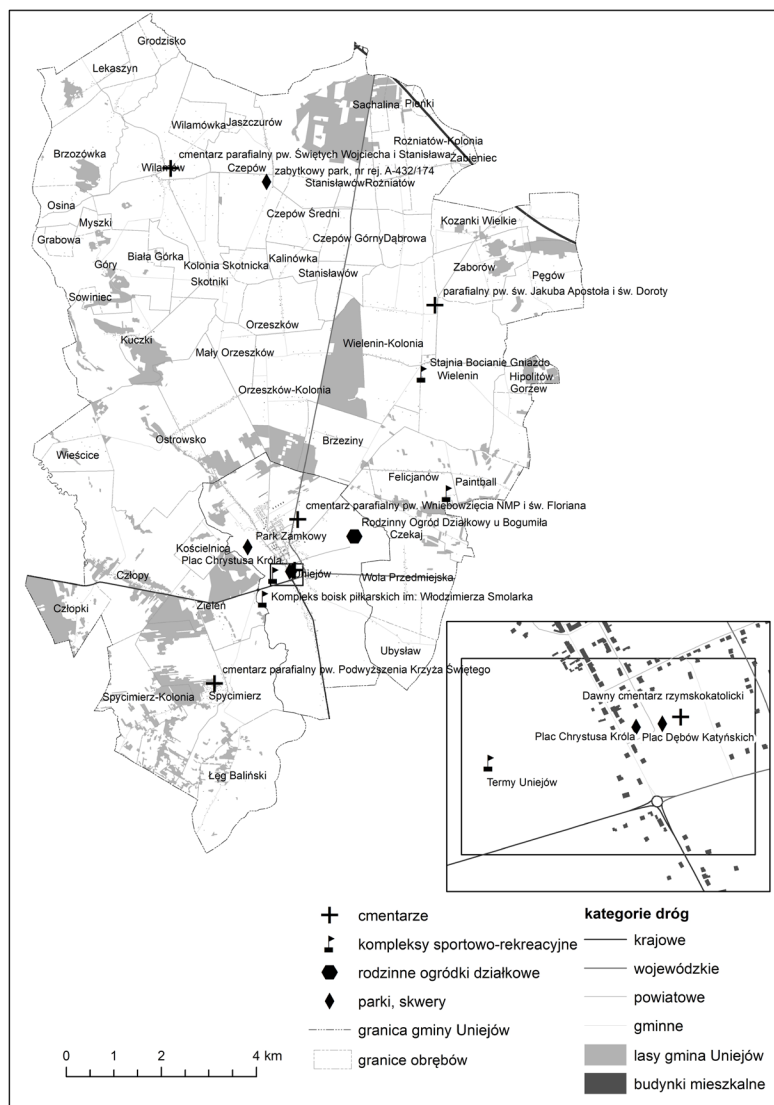
Lp.	Klasyfikacja drogi w OSM	Prędkość (km/h)
1	Motorway – autostrada	140
2	Trunk – droga ekspresowa	120
3	Primary – droga krajowa (w Polsce)	90
4	Secondary – droga wojewódzka (w Polsce)	90
5	Tertiary – droga powiatowa (w Polsce)	50
6	Unclassified – droga gminna (w Polsce)	50
7	Residential – droga osiedlowa	20
8	Living street – droga w strefie zamieszkania	20
9	Track – droga gruntowa	20

Źródło: opracowano na podstawie: M. Borowska-Stefańska, *Dostępność transportowa od straży pożarnych do obiektów społecznych zlokalizowanych na terenach zagrożonych powodzią w województwie łódzkim z wykorzystaniem analiz sieciowych*, „Transport Miejski i Regionalny” 2016, nr 3, s. 30

Charakterystyka obszaru badań

Gmina miejsko-wiejska Uniejów położona jest w północno-zachodniej części województwa łódzkiego, północnej części powiatu poddębickiego i zajmuje powierzchnię 129,01 km². W jej skład wchodzi trzydzieści sołectw oraz miasto Uniejów²⁴. Na terenie gminy Uniejów zidentyfikowano czternaście terenów zieleni urządzonej, w skład których wchodzi: rodzinne ogrody działkowe, cztery kompleksy sportowo-rekreacyjne, cztery parki i skwery oraz pięć cmentarzy. Najwięcej terenów zieleni urządzonej zlokalizowanych jest na południu gminy, w mieście Uniejów (ryc. 1), gdzie mieszczą się dwa kompleksy sportowo-rekreacyjne (termy Uniejów i Kompleks Boisk im. Włodzimierza Smolarka), dwa cmentarze wyznaniowe, Rodzinny Ogród Działkowy „U Bogumiła” oraz trzy parki i skwery, do których zaliczono Plac Dębów Katyńskich, Plac Chrystusa Króla oraz Park przy Zamku (zabytkowy park w XIX-wiecznym stylu angielskim, nr rej. A-481/222). Kolejne tereny zieleni urządzonej mieszczą się w Wieleninie (stajnia Bocianie Gniazdo oraz cmentarz), Felicjanowie (paintball), Czepowie (zabytkowy park, nr rej. A-432/174), Spycimierzu (cmentarz) oraz Wilamowie (cmentarz).

²⁴ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> [dostęp: 28.03.2024].

Ryc. 1. Rozmieszczenie terenów zieleni urządzonej w gminie Uniejów

Źródło: opracowanie własne

W granicach omawianego obszaru znajdują się 2 673 budynki mieszkalne o łącznej powierzchni zabudowy 27,71 ha, z czego 2 637 to budynki jednorodzinne o powierzchni zabudowy 26,22 ha (budynki jednorodzinne, letniskowe, dom parafialny i leśniczówka), a 36 to budynki zamieszkania zbiorowego o łącznej powierzchni zabudowy 1,49 ha (budynki wielorodzinne, dom zakonny i dom opieki społecznej).

Tab. 2. Zestawienie powierzchni zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych izochronach [ha] oraz jej udział w całkowitej powierzchni zabudowy

Sposób dotarcia do terenów zieleni urządzonej	Powierzchnia zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych izochronach [ha]			Udział w całej powierzchni zabudowy [%]			
	Izochrona 0-5 minut	Izochrona 5-10 minut	Izochrona 10-15 minut	Izochrona 0-5 minut	Izochrona 5-10 minut	Izochrona 10-15 minut	Łącznie
Rodzinne ogrody działkowe							
samochoodem	0,45	9,46	11,98	21,89	1,63	34,13	43,26
pieszo	-	-	0,15	0,15	-	-	0,54
Parki i skwery							
samochoodem	14,13	8,02	3,45	25,60	50,98	28,95	12,43
pieszo	1,44	2,64	2,37	6,45	5,21	9,52	8,56
Cmentarze							
samochoodem	20,29	6,85	0,57	27,71	73,21	24,72	2,07
pieszo	1,77	5,70	2,47	9,94	6,39	20,57	8,92
Kompleksy sportowo-rekreacyjne							
samochoodem	16,23	5,64	3,37	25,24	58,58	20,31	12,18
pieszo	0,26	1,04	3,00	4,30	0,94	3,74	10,83
							Łącznie
							79,02
							0,54
							92,36
							23,29
							100
							35,88
							91,07
							15,51

Źródło: opracowanie własne

Dostępność piesza

Rodzinne ogrody działkowe

W gminie Uniejów mieści się jeden rodzinny ogród działkowy „U Bogumiła” (ROD), który znajduje się w wschodniej części miasta Uniejów. Z badań wynika, że zabudowa mieszkaniowa znajduje się tylko w izochronie 10–15 minut, która obejmuje łącznie 0,14 ha zabudowy. Stanowi to zaledwie 0,54% całkowitej powierzchni zabudowy mieszkaniowej w gminie Uniejów (ryc. 2). Dostępność do rodzinnego ogrodu działkowego w strefie do 15 minut mają jedynie mieszkańcy wschodniej części miasta Uniejów.

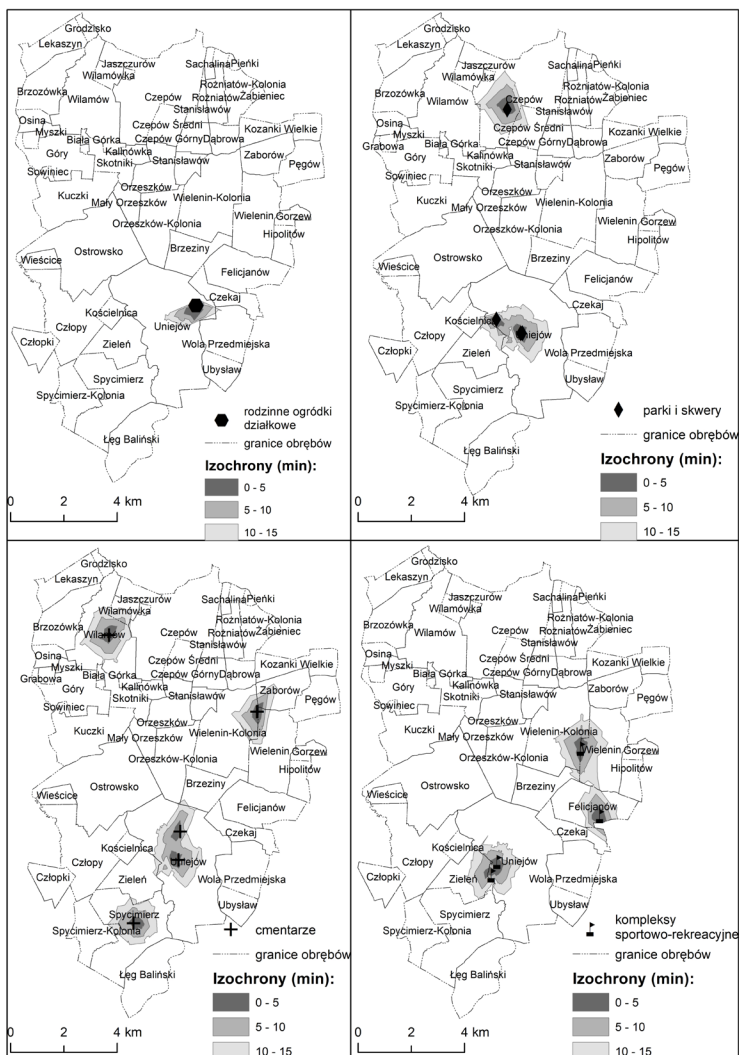
Parki i skwery

Badane parki i skwery mieszczą się w północnej i południowej części gminy Uniejów. W strefie 15-minutowego dojazdu znajduje się 6,45 ha powierzchni budynków mieszkalnych analizowanej gminy (stanowi to 23,29% ogółu badanej zabudowy mieszkalnej) (tab. 2). W izochronie dojazdu do 5 minut znajduje się jedynie 1,44 ha powierzchni zabudowy mieszkaniowej, natomiast w strefie 5–10 minut mieści się 2,64 ha powierzchni zabudowy mieszkalnej. Izochrony obrazujące czas dotarcia pieszo do parków i skwerów w czasie od 10 do 15 minut obejmują 2,37 ha zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej na badanym terenie. Zabudowa w badanych izochronach rozmieszczona jest na południu gminy w miejscowościach Uniejów, Zieleni i Kościelnica oraz na północy w Czepowie (ryc. 2). Z badań wynika, że najlepszą dostępność pieszą do parków i skwerów mają mieszkańcy Uniejowa, gdzie znajduje się Park Zamkowy, Plac Chrystusa Króla oraz Plac Dębów Katyńskich, oraz mieszkańcy obrębu Czepów, gdzie zlokalizowany jest zabytkowy park, natomiast w wyznaczonym czasie dojazdu pieszego do tych obszarów nie są w stanie dotrzeć mieszkańcy ze wschodniej i zachodniej części gminy.

Cmentarze

W zasięgu strefy dojazdu pieszego do cmentarzy znajduje się 9,94 ha powierzchni zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w gminie Uniejów. Izochrony dojazdu pieszego do 5 minut od cmentarzy obejmują 6,39% powierzchni budynków mieszkalnych. Są to domy znajdujące się w miejscowościach położonych w północno-zachodniej, południowej i wschodniej części gminy. Izochrony dojazdu pieszego do cmentarzy w czasie od 5 do 10 minut obejmują 1,77 ha zabudowy mieszkaniowej, natomiast w granicach izochron

10–15 minut znajduje się 2,47 ha budynków mieszkalnych zlokalizowanych w gminie Uniejów (ryc. 2). Biorąc pod uwagę poszczególne miejscowości oraz powierzchnię budynków mieszkalnych w zasięgu wyznaczonych izochron dotarcia do cmentarzy, najlepszą dostępnością pieszą do badanych terenów charakteryzują się miejscowości Wilamów, Wielenin, Zaborów, Uniejów oraz Spycimierz. Mieszkańcy z pozostałych terenów gminy Uniejów są poza zasięgiem 15-minutowego dojścia pieszego do cmentarzy.

Ryc. 2. Izochrony dojścia pieszego [min] do terenów zieleni urządzonej w gminie Uniejów

Źródło: opracowanie własne

Kompleksy sportowo-rekreacyjne

Kompleksy sportowo-rekreacyjne rozmieszczone są w południowej i wschodniej części omawianego terenu. W strefie dotarcia pieszego do kompleksów sportowo-rekreacyjnych znajduje się 4,30 ha powierzchni budynków mieszkalnych gminy Uniejów. W czasie dojścia do 5 minut dostęp do kompleksów sportowo-rekreacyjnych mają jedynie mieszkańcy Uniejowa, Wielenina i Felicjanowa. Izochrony dojścia pieszego do badanych obszarów w czasie od 10 do 15 minut obejmują 1,04 ha zabudowy mieszkalnej. Odsetek zabudowy mieszkaniowej położonej w czasie od 10 do 15 minut dojścia pieszego do analizowanych terenów wynosi 10,83% (tab. 2). Najlepszą dostępność pieszą do kompleksów sportowo-rekreacyjnych mają mieszkańcy południowej i wschodniej części gminy Uniejów, natomiast najgorszą ci mieszkający po północnej i zachodniej stronie badanego obszaru.

Dostępność samochodem

Rodzinne ogrody działkowe

W zasięgu strefy dojazdu samochodem do ROD znajduje się 21,89 ha powierzchni zabudowy mieszkaniowej. Obszary ograniczone izochronami dojazdu samochodem do 5 minut obejmują 1,63% powierzchni całkowitej zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w gminie Uniejów (tab. 2). Budynki te znajdują się we wschodniej części miasta Uniejów. Izochrony obrazujące czas dojazdu samochodem do ROD od 5 do 10 minut obejmują 9,46 ha zabudowy mieszkaniowej, natomiast w czasie od 10 do 15 minut znajduje się 43,26 ha powierzchni budynków mieszkalnych zlokalizowanych w gminie Uniejów (ryc. 3). Biorąc pod uwagę poszczególne miejscowości oraz powierzchnię budynków mieszkalnych w zasięgu wyznaczonych izochron dojazdu samochodem do ROD, najlepszą dostępnością do badanych terenów charakteryzują się miejscowości położone na południe od centrum gminy. Mieszkańcy północno-wschodniej i północno-zachodniej części badanego obszaru są poza zasięgiem 15-minutowego dojazdu samochodem do ROD.

Parki i skwery

Łączna powierzchnia zabudowy mieszkalnej w zasięgu 15-minutowego dojazdu samochodem do parków i skwerów wynosi 25,59 ha. Stanowi to 92,36% całkowitej zabudowy mieszkalnej gminy Uniejów (tab. 2). Mieszkańcy

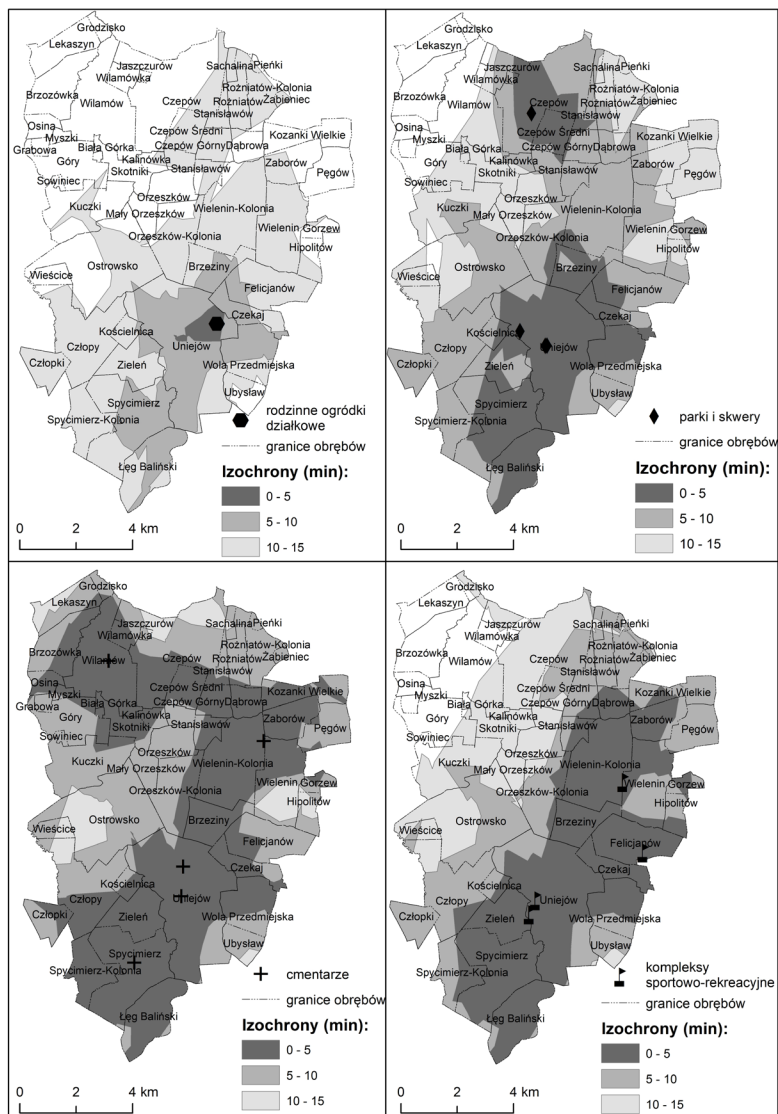
Czepowa, Uniejowa, Spycimierza oraz Łęgu Balińskiego w ciągu 5 minut mogą dojechać samochodem do parków i skwerów. Izochrona 5–10-minutowa dojazdu samochodem do parków obejmuje częściowo północną, południowo-zachodnią oraz wschodnią część gminy, gdzie mieści się 8,02 ha powierzchni budynków mieszkalnych. W izochronie od 10 do 15 minut mieści się 3,45 ha zabudowy mieszkaniowej (ryc. 3). Możliwości dojazdu do parków w kwadrans nie mają mieszkańcy północno-zachodniej części gminy Uniejów, tj. miejscowości Grodzisko, Lekaszyn, Brzozówka, Osina i Mysзки.

Cmentarze

W zasięgu strefy 15-minutowego dojazdu samochodem do cmentarzy znajduje się 100% całkowitej powierzchni zabudowy mieszkalnej analizowanej gminy. Na obszarach ograniczonych izochronami dojazdu samochodem do 5 minut do terenów objętych analizą znajduje się 73,21 ha powierzchni budynków mieszkalnych. Zabudowa ta mieści się w północnej, południowej i zachodniej części gminy Uniejów (ryc. 3). W strefach dojazdu samochodem do cmentarzy od 5 do 10 minut znajduje się 6,85 ha zabudowy mieszkaniowej, natomiast w czasie od 10 do 15 minut znajduje się 0,57 ha budynków mieszkalnych zlokalizowanych w gminie Uniejów (tab. 2).

Kompleksy sportowo-rekreacyjne

W strefie dotarcia samochodem do kompleksów sportowo-rekreacyjnych znajduje się 4,30 ha powierzchni budynków mieszkalnych. Najkrótszy czas (5 minut) dotarcia samochodem do kompleksów sportowo-rekreacyjnych mają mieszkańcy południowej i wschodniej części gminy Uniejów (ryc. 3). Izochrony obrazujące czas dojazdu samochodem do badanych obszarów w czasie od 5 do 10 minut obejmują 5,64 ha całkowitej zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej na badanym terenie (tab. 2). Odsetek zabudowy mieszkaniowej położonej w czasie 10–15 minut dojazdu samochodem do analizowanych terenów wynosi 12,18% (tab. 2). Najlepszą dostępność samochodową do kompleksów sportowo-rekreacyjnych mają mieszkańcy południowej i wschodniej części gminy Uniejów. Utrudniony dostęp do kompleksów sportowo-rekreacyjnych mają z kolei mieszkańcy północnej i zachodniej części gminy.

Ryc. 3. Dostępność samochodem [min] do terenów zieleni urządzonej w gminie Uniejów

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie i wnioski

W niniejszej pracy dokonano oceny dostępności pieszej i samochodem do terenów zieleni urządzonej w gminie Uniejów. Badania te miały na celu przede wszystkim ustalenie, jaka powierzchnia zabudowy mieszkalnej znajduje się

w wyznaczonych izochronach (0–5, 5–10 i 10–15 minut). Otrzymane wyniki pokazują, że znaczna powierzchnia zabudowy mieszkaniowej, a co za tym idzie, liczba potencjalnych użytkowników, ma dostęp do badanych terenów zieleni urządzonej. Z przeprowadzonych badań wynika, że dostępność samochodem do terenów zieleni urządzonej jest zróżnicowana. Mieszkańcy gminy Uniejów mają najlepszą dostępność pieszą do cmentarzy, w izochronie do 15 minut znajduje się bowiem 35,88% całkowitej zabudowy mieszkaniowej (ryc. 2), natomiast w przypadku transportu indywidualnego wszyscy mieszkańcy gminy Uniejów mają możliwość dojazdu do cmentarzy w tym samym czasie (ryc. 3). Wpływa na to przede wszystkim równomierne rozmieszczenie tych obiektów oraz usytuowanie ich przy głównych drogach.

Najsłabszą dostępnością charakteryzuje się rodzinny ogród działkowy. Izochrona 15-minutowego dojścia pieszo do ROD obejmuje 0,54% całkowitej zabudowy. Łączna powierzchnia zabudowy mieszkalnej w zasięgu 10–15 minut dojazdu samochodem do ROD wynosi 43,26% całkowitej powierzchni budynków mieszkalnych. Ten stan rzeczy wynika przede wszystkim z niedostatecznie rozwiniętej sieci drogowej w okolicy ogródków działkowych.

Najlepszą dostępność samochodem do parków i skwerów mają mieszkańcy północnej, południowej i wschodniej części gminy. W zasięgu 15-minutowego dojazdu do tych terenów znajduje się 92,36% powierzchni zabudowy mieszkaniowej gminy Uniejów. Najsłabszą dostępność samochodem mają mieszkańcy zachodniej części analizowanego obszaru. W strefach dojścia pieszo do parków i skwerów w czasie do 15 minut znajduje się 23,26% całkowitej zabudowy mieszkaniowej w gminie Uniejów. Zabudowa ta rozmieszczona jest w północnej i południowej części gminy Uniejów. Poza zasięgiem 15 minut dojścia pieszego pozostają mieszkańcy wschodniej, zachodniej i środkowej części gminy.

W strefie 15-minutowego dojazdu samochodem do kompleksów sportowo-rekreacyjnych znajduje się 91,07% powierzchni zabudowy mieszkaniowej gminy Uniejów. Najsłabszą dostępność mają mieszkańcy północnej i zachodniej części badanego obszaru, natomiast najlepszą dostępność mają mieszkańcy południowej i wschodniej części gminy. Do kompleksów sportowo-rekreacyjnych w ciągu kwadransa mogą dotrzeć mieszkańcy południowej i zachodniej części gminy. Strefa ta obejmuje 4,30% całkowitej powierzchni zabudowy mieszkalnej w gminie Uniejów.

Biorąc pod uwagę rozmieszczenie poszczególnych obszarów zieleni urządzonej oraz powierzchnię budynków mieszkalnych w zasięgu wyznaczonych

izochron, najlepszą dostępnością pieszą do badanych obszarów charakteryzuje się miasto Uniejów, najgorszą – północno-zachodnia część gminy. Na terenie miasta Uniejów znajduje się największa liczba omawianych terenów. Jest to korzystne, ponieważ w mieście mamy do czynienia z większą gęstością zabudowy niż na terenach wiejskich. Tereny zieleni urządzonej umożliwiają mieszkańcom miasta kontakt z naturą, dzięki czemu mogą się oni wyciszyć, odprężyć i odpocząć z dala od zgiełku²⁵. W przypadku dostępności samochodowej wszyscy mieszkańcy gminy Uniejów potencjalnie mogą skorzystać z terenów zieleni urządzonej w czasie dojazdu samochodem nieprzekraczającego 15 minut.

Bibliografia

- Bieroński J., *Problem zieleni urządzonej w pasach drogowych w Polsce*, „Problemy Ekologii Krajobrazu” 2005, t. 17, s. 194–204.
- Bochenek A., Jasiński T., *Zastosowanie algorytmu Woronoja do określenia dostępności terenów zieleni w wybranych, dużych miastach Europy*, [w:] J. Liro, M. Liro, P. Krąż (red.), *Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii*, t. 3, Kraków 2015, s. 17–27.
- Borowska-Stefańska M., *Dostępność transportowa od straży pożarnych do obiektów społecznych zlokalizowanych na terenach zagrożonych powodzią w województwie łódzkim z wykorzystaniem analiz sieciowych*, „Transport Miejski i Regionalny” 2016, nr 3, s. 28–32. <https://doi.org/10.18778/7969-666-6>
- Borowska-Stefańska M., Wiśniewski S., *Dostępność łódzkich parków w świetle transportu indywidualnego, zbiorowego i rowerowego*, „Przegląd Komunikacyjny” 2018, nr 2, s. 9–16.
- Borowska-Stefańska M., Wiśniewski S., *Dostępność straży pożarnych do miejsc potencjalnych interwencji w powiecie poddębickim*, „Biuletyn Uniejowski” 2017, t. 6, s. 189–206. <https://doi.org/10.18778/2299-8403.06.12>
- Borowska-Stefańska M., Wiśniewski S., *Pedestrian accessibility to parks in Łódź*, „Studia Miejskie” 2017, nr 7, s. 39–50. <https://doi.org/10.25167/sm2017.027.03>

25 A. Chojcka, *op. cit.*

- Borowska-Stefańska M., Wojtczak M., *Dostępność piesza i transportem indywidualnym do parków w Turku i Koninie*, „Biuletyn Uniejowski” 2019, t. 8, s. 162–179. <https://doi.org/10.18778/2299-8403.08.10>
- Chojacka A., *Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego*, „Rynek – Społeczeństwo – Kultura” 2014, nr 1(9), s. 48–54.
- Durecka I., *Parki jako element struktury przestrzennej miast Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego*, praca doktorska, maszynopis, Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2017.
- Dyraga A., *Kierunki przekształceń przemysłowych terenów zieleni urzędowej w Katowicach*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Architektura” 2012, z. 51, s. 107–115.
- Gadziński J., Beim M., *Dostępność przestrzenna lokalnego transportu publicznego w Poznaniu*, „Transport Miejski i Regionalny” 2009, t. 5, s. 10–16.
- Grabski M., Podgórski Z., Brykała D., *Obiekty sportowo-rekreacyjne jako składniki krajobrazu kulturowego miasta Włocławek na początku XXI wieku*, „Journal of Health Sciences” 2013, nr 3(15), s. 182–197.
- Komornicki T., Śleszyński P., Rosik P., Pomianowski W., *Dostępność przestrzenna jako przesłanka kształtowania polskiej polityki transportowej*, „Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN” 2010, nr 241, s. 16, 19.
- Korwel-Lejkowska B., Topa E., *Dostępność parków miejskich jako elementów zielonej infrastruktury w Gdańsku*, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” 2017, nr 37, s. 63–75.
- Kurzyk P., *Dostępność kościołów parafialnych dekanatu uniejowskiego w świetle transportu indywidualnego*, „Biuletyn Uniejowski” 2021, t. 10, s. 201–218. <https://doi.org/10.18778/2299-8403.10.07>
- Niewiadomski A., *Struktura i znaczenie terenów zieleni w Łodzi na tle dużych ośrodków miejskich w Polsce*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Geographica Physica” 2013, nr 12, s. 33–47. <https://doi.org/10.18778/1427-9711.12.03>
- Pawlikowska-Piechotka A., *Rodzinne ogrody działkowe w Warszawie. Tradycja i współczesność*, „MAZOWSZE Studia Regionalne” 2019, t. 29, s. 67–79. <https://doi.org/10.21858/msr.29.03>
- Prądyńska D., Śmielak Ł., *Rozmieszczenie przestrzenne terenów zieleni miejskiej w Słupsku*, „Słupskie Prace Geograficzne” 2009, nr 6, s. 207–214.

Sapińska P., *Dostępność piesza, rowerowa i samochodowa do bibliotek w powiecie poddębickim*, „Biuletyn Uniejowski” 2020, t. 9, s. 93–109. <https://doi.org/10.18778/2299-8403.09.05>

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Uniejów, Uniejów 2009.

Szczepańska M., Maćkiewicz B., Dziewiatowska A., *Tereny zieleni a ceny nieruchomości mieszkaniowych w Poznaniu*, „Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN” 2017, nr 266, s. 142–158.

Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych, DzU z 2021 r., poz. 1073.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, DzU z 2023 r., poz. 1336 z późn. zm.

Źródła internetowe

<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> [dostęp: 28.03.2024].